

УДК 721

<https://doi.org/10.31713/vt1202627>

Смолінська О. Е. ^[1; ORCID ID: 0009-0002-1089-7985],
кандидат архітектури, доцент,
Фенюк П. В. ^[1; ORCID ID:],
аспірант,

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ТРАДИЦІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ ХРАМОБУДУВАННЯ РІВНЕНЩИНИ: АРХІТЕКТУРА СВЯТО-ГЕОРГІЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ В С. КОЛОДЕНКА

У статті висвітлено еволюцію храмового будівництва на прикладі архітектурного комплексу Свято-Георгіївської церкви в селі Колоденка Рівненської області, що об'єднує дві сакральні споруди різних історичних періодів: дерев'яний храм 1788 року та новозбудований мурований храм 2023 року. У роботі коротко розглянуто історію формування села та передумови виникнення першої церкви, проаналізовано її планувальні характеристики та об'ємно-просторову композицію у взаємозв'язку з окремо розташованою дзвіницею, що є типовим для народної школи волинського дерев'яного храмобудування. Значну увагу приділено дослідженню передумов та процесу проектування нового мурованого храму на основі усних свідчень настоятеля, а також виявленню його ідейного прототипу, в якому простежується синтез традицій козацького бароко. Встановлено спадкоємність та трансформацію архітектурних принципів сакрального будівництва, що дозволяє розглядати даний комплекс як унікальний приклад безпосереднього зіставлення храмів різних епох у межах єдиного просторового середовища, що відображає розвиток української сакральної архітектури в часовому інтервалі понад два століття.

Ключові слова: архітектура, церква, Рівненщина, сучасний стиль, храмобудування.

Постановка проблеми. Останніми роками спостерігається сплеск досліджень тематики українського храмобудівництва, в тому числі сучасних храмів, споруджених після проголошення незалежності України 1991 року. Тема сучасної сакральної

архітектури України активно розвивається, оскільки поєднує в собі пошук національної ідентичності з новими будівельними технологіями. Однак ця тема не знайшла відображення в працях дослідників сучасного храмобудування на території Рівненської області.

Дана стаття присвячена історії будівництва нового Свято-Георгіївського храму в селі Колоденка, розташованого поблизу Рівного. Ця споруда має ознаки синтезу традиційних прийомів та сучасних тенденцій в проектуванні сакральних будівель. Подібні окремі дослідження церковної архітектури регіону доповнюють загальну картину сучасного храмобудування України загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найбільша концентрація наукових робіт стосується західного регіону України, де будівництво храмів після 1991 року було найбільш масовим. Архітектуру сучасних храмів активно досліджують історики, науковці, краєзнавці та архітектори-практики, зокрема: О. Слепцов [1], Б. Черкес [2], Р. Гнідець [3; 4], Ю. Криворучко [5], П. Білоус [6] та ін. Науковий інтерес до вивчення храмобудівної спадщини історичної Волині, в тому числі і Рівненщини, має досить багату традицію, починаючи від перших спостережень Г. Павлуцького та В. Антоновича і завершуючи працями сучасних авторів. Проте ґрунтовні дослідження у цих роботах стосуються, переважно, автентичного сакрального зодчества XVII – XVIII ст.

Виклад основного матеріалу. Село Колоденка на Рівненщині розташоване за 7 кілометрів від обласного центру. *Воно належить до давніх поселень волинського краю. За інформацією, розміщеною сайті Корнинської сільської ради, перша згадка про село походить від 1470 року, тоді воно називалося «Колодне». За місцевими переказами, ця назва походить від поширеного в давні часи промислу – лісовального. За оповідями, колись тут були могутні ліси і місцеве населення переважно працювало на лісорозробках, заготовляючи колоди, а пани й урядники швидко багатіли із цього промислу. Згодом ліси вирубали дощенту, й донині згадка про них збереглася лише в назві села [7].*

Невід'ємною частиною існуючого ландшафту та важливою складовою історії села є давня дерев'яна церква Св. Георгія, побудована в 1788 р. [8, с. 346]. У ній зберігалися цінні стародруки, копії метричних книг з 1790 року. В 1865 і 1875 рр. церква була відремонтована [9]. Поруч знаходиться дерев'яна дзвіниця, що традиційно розташувалася окремо від церкви. Такий прийом є характерним для історичної Волині. Обидві будівлі первісно були

покриті гонтом. З моменту будівництва Свято-Георгіївський дерев'яний храм став головним духовним центром села та його висотним акцентом, який чітко проглядався з об'їзної дороги Рівного. *Нині церква є найдавнішою архітектурною пам'яткою села і яскравим прикладом народної школи волинського дерев'яного зодчества (рис. 1).*

Рис. 1. Дерев'яна Свято-Георгіївська церква с. Колоденка на Рівненщині, збудована в 1788 р. Фото О. Смолінської, 2012 р.

Тризрубна, одноверха церква із рівновисокими зрубами (бабинець, нава, віттар). Бабинець та нава мають прямокутний, наблизений до квадрату план, апсида церкви п'ятигранна. По верхньому периметру усіх трьох зрубів влаштований виразний карниз, що підтримує трисхилий дах над бабинцем, чотирисхилий над навою і п'ятисхилий над віттарем. Підбанник восьмигранний зі значно вужчим діагональними гранями, має два вікна в південній та північній стінах. Баня малоактивного грушоподібного профілю з неглибоким перехватом у нижній частині. Завершується баня «сліпим» ліхтариком з традиційною маківкою. Зовнішні стіни мають вертикальне шалювання з дошок та нащільників із характерними викружками під головним карнизом. До північної стіни апсида прибудована дерев'яна паламарня, до південної – мурована ризниця (яка також використовується як котельня) пізнішого походження. Ще

одні пізніші кам'яні прибудови знаходяться біля південної та західної сторони бабинця.

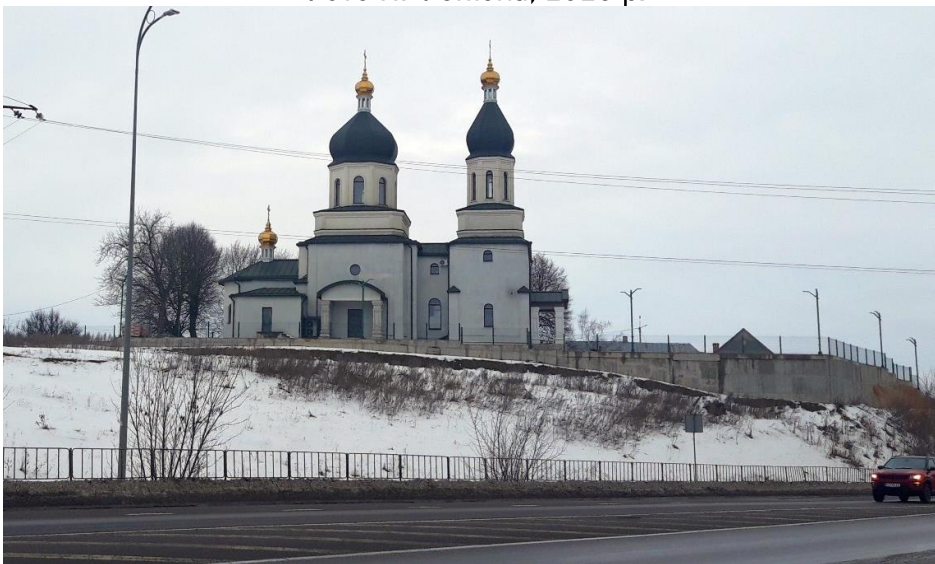
В південно-західному куті церковного погосту знаходиться двоярусна дзвіниця, нетипова за своїм вирішенням. Перший ярус – це звичайний «четверик», що завершується по периметру карнизом, що злегка виступає. Другий ярус поділений на дві частини: нижню у вигляді «четверика» і верхню у вигляді «восьмерика», поміж ними невеликі перехідні дашки по кутах. Завершує дзвіницю восьмигранний наметовий дах з трикутними причілками по периметру його основи і з невеликою маківкою. Стіни дзвіниці обшиті ззовні вертикальними дошками. Колористична гамма традиційна для даного регіону – світло-голуба [10, с. 129–130].

За всі роки існування зовнішній вигляд будівлі Свято-Георгіївського храму майже не змінився. Цікавим є той факт, що в часи панування Російської імперії на цих землях, попри масову тенденцію перебудов українських храмів в неоросійському стилі, дана церква не була трансформована. Нині всередині храму встановлені додаткові опори, щоб він не завалився. За словами настоятеля храму Петра Велігурського, церква має незадовільний технічний стан і може зруйнуватися будь-якої миті. На жаль, старий дерев'яний Свято-Георгіївський храм не має статусу пам'ятки архітектури, хоча, безумовно, заслуговує на нього [11].

Потреба у будівництві нового храму в Колоденці виникла після зростання кількості вірян у селі. Спершу новий храм планували зводити на місці існуючої дерев'яної церкви. Ця обставина свого часу стала причиною суперечок між представниками релігійної громади та місцевими краєзнавцями і науковцями. Однак після розголосу цієї події було вирішено зберегти стару церкву, а нову збудувати поруч (рис. 2). Будівництво нового мурованого храму здійснювалося за кошти місцевої релігійної громади. Нинішній Свято-Георгіївський храм став потужною висотною домінантою Колоденки, створивши перешкоди для візуального сприйняття давньої дерев'яної церкви з головних видових точок. Нині з об'їзної дороги Рівного проглядається лише новий мурований храм (рис. 3).

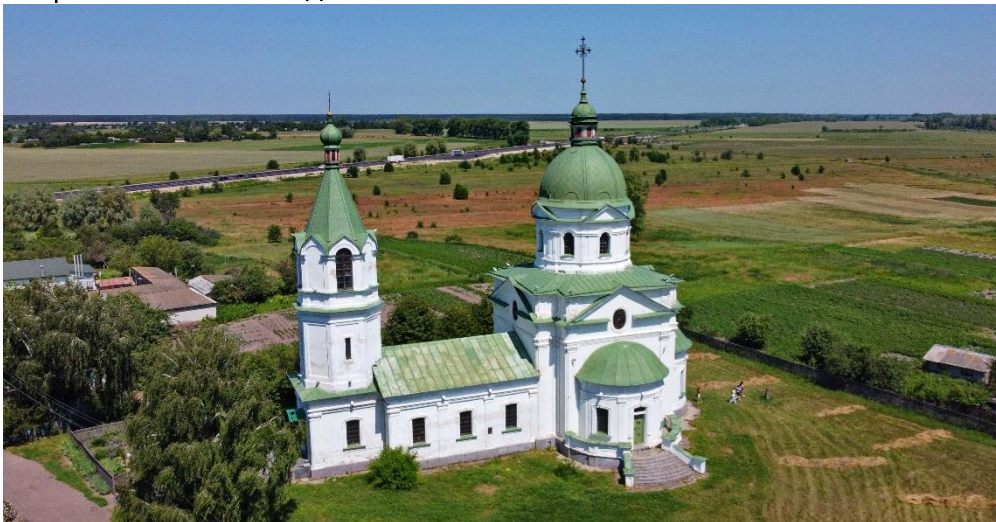
Рис. 2. Новий мурований (2023 р.) та старий дерев'яний Свято-Георгіївська храм (1788 р.) з дзвіницею в с. Колоденка.
Фото П. Фенюка, 2026 р.

Рис. 3. Новий мурований Свято-Георгіївський храм с. Колоденка. За ним знаходиться стара дерев'яна церква. Вигляд з півночі з об'їзної дороги Київ-Чоп. Фото О. Смолінської, 2026 р.

Визначною подією для мешканців села Колоденка став чин заснування нового храму Свято-Георгіївської парафії архієпископом Рівненським і Острозьким Іларіоном, який відбувся 7 червня 2015 року. Освячення новозбудованого мурованого храму відбулося 6 травня 2023 року митрополитом Рівненським і Острозьким Іларіоном на запрошення настоятеля Свято-Георгіївського храму с. Колоденка протоієрея Петра Велігурського [12]. За словами настоятеля храму, проектуванням нової будівлі займалися архітектори з Рівного, зокрема, Олег Трофімчук та подружжя Галина і Віктор Русанюки (фірма «Інвіта»). Хоча загальна ідея храму належить випускниці архітектурної спеціальності НУВГП Ользі Захожій.

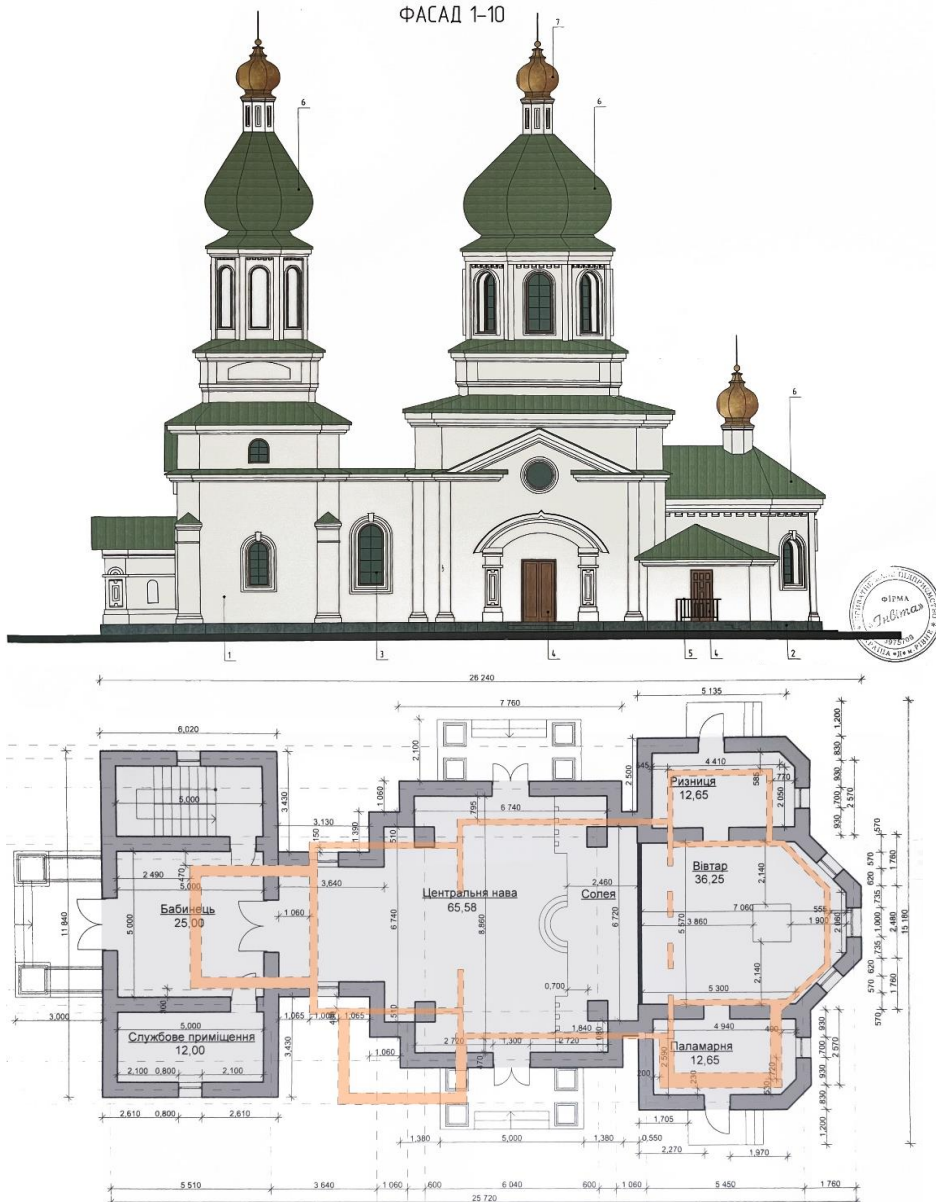
З розповіді Петра Велігурського стало відомо, що прототипом мурованого Свято-Георгіївського храму слугувала *Трьохсвятительська церква* в с. Лемеші на Чернігівщині, збудована в 1755 р. у стилі козацького бароко (рис. 4). У 1865 р. до західної сторони до храму була прибудована двох'ярусна дзвіниця [13]. В часи Російської імперії такі трансформації храмів проводилися масово, їхня мета – надати архітектурі сакральних споруд неоросійського (синодального) стилю.

Рис. 4. *Трьохсвятительська церква* в с. Лемеші Чернігівської області, яка стала прототипом нового храму в с. Колоденка [13].

Композиційна структура новозбудованої Свято-Георгіївської церкви тридільна однокупольна з прибудованою до чолового фасаду 3-ярусною дзвіницею (рис. 5). Головний неф храму розширений, в плані квадратної форми, завершується гранчастим цибулястим куполом на світловому восьмигранному барабані. Підкупольний

простір всередині храму розкривається вгору і природнє освітлення влаштоване, переважно, верхнє (рис. 6).

Рис. 5. Проектні креслення нового Свято-Георгіївського храму в с. Колоденка, надані настоятелем Петром Велігурським: південний фасад і план першого поверху з нанесеними стінами існуючої дерев'яної церкви (виділено червоним кольором). Джерело: опрацювання П. Фенюком.

Головна нава має додаткові бічні входи, обрамлені декоративними пілястрами і невеликим дашком. Вівтар гранчастої форми, увінчаний декоративною маківкою. З півночі і півдня прибудовані ризниця і паламарня.

Загалом об'ємно-просторова структура даної церкви дещо нагадує будову неоросійського храму, характерною ознакою якого є прибудована до головного входу висока кількаярусна дзвіниця. В даному випадку це був вимушений крок: через брак місця для будівництва автономної дзвіниці і тому, що на території вже знаходиться давня дерев'яна дзвіниця. Загальна довжина церкви становить майже 26 метрів, висота – трохи більше 25 метрів з хрестом.

Дзвіниця храму спроектована подібно до самої церкви: основа в плані квадратна, завершується цибулястим верхом на восьмигранному барабані, прорізаному з усіх сторін арочними отворами. Купол увінчаний декоративною маківкою. За словами Петра Велігурського, згодом планують змонтувати дзвони з системою автоматизації.

Рис. 6. Підкупольний простір мурованого Свято-Георгіївського храму в с. Колоденка. Фото П. Фенюка, 2026 р.

Колористика храму досить стримана. Стіни ззовні та всередині вирішені у світлих тонах, а куполи на контрасті зі стінами мають темно-зелене забарвлення. Хрести і маківки над дзвіницею, куполом і вівтарем золотисті. Характерною особливістю даного храму є колористичне вирішення інтер'єрів: однотонні світлі площини стін і підкупольного простору неперевантажені розписами та штучним декором.

Висновки. Дослідження історії спорудження Свято-Георгіївського храму в с. Колоденка демонструє динаміку розвитку сучасного сакрального зодчества Рівненщини в контексті пошуку національної ідентичності. Встановлено, що нова мурована церква (2015 – 2023 рр.) є прикладом творчої інтерпретації історичних зразків козацького бароко, адаптованої до потреб сучасної громади та обмежених просторових умов. Попри вимушену зміну класичної композиції прототипу, зокрема об'єднання дзвіниці з основним об'ємом за принципом «кораблем», будівля зберегла стилістичну єдність та виразність. Важливим результатом суспільного та наукового діалогу стало збереження автентичної дерев'яної церкви 1788 року, хоча нова мурована споруда і стала потужною домінантою, що фактично нівелювала роль давньої пам'ятки як висотного акценту в панорамі села. Це підкреслює актуальну проблему візуальної інтеграції нових культових об'єктів у сформоване історичне середовище.

1. Дунаєвський Є., Слепцов О. [Еволюційні процеси та сучасні напрямки розвитку архітектури православних храмів та комплексів України](https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.33.53-78) // Архітектурний вісник КНУБА, № 33, 2025. С. 53–78. URL: <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.33.53-78> (дата звернення: 04.01.2026).
2. Cherkes, B., Diachok, O., & Hernik, J. Theoretical studies of identity in the sacral architecture of Ukraine. *Architectural Studies*, 10(1), 2024. P. 58–68. doi:10.56318/as/1.2024.58.
3. Гнідець Р.Б. Національна ідентичність архітектури українських церков у традиції та новаторстві їх вираження // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура. 2015. № 836. С. 168–175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2015_836_23. (дата звернення: 04.01.2026).
4. Гнідець Р. Традиція і новаторство архітектури українських церков як феномен її національної ідентичності // Народознавчі зошити. 2016. № 6. С. 1313–1319. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaZo_2016_6_9 (дата звернення: 04.01.2026).
5. Криворучко Ю. Якій бути архітектурі української церкви після томосу. 2019.

URL: <https://zbruc.eu/node/85965> (дата звернення: 04.01.2026). **6.** Білоус П.К. Особливості проектування сучасних православних храмів Черкащини // Просторовий розвиток: Науковий збірник / Головн. ред. О. Шкуратов. К., КНУБА, 2025. Вип. 13. С. 3–14. **7.** Історія села Колоденка. Корнинська сільська рада, Рівненський район, Рівненська область. Офіційний сайт. URL: <https://kornyn-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-21-32-33-10-03-2019/> (дата звернення: 04.01.2026). **8.** Переверзев Н.В. Справочная книга о приходах и монастырях Волынской епархии. Житомир, 1914. 446 с. РКМ 14268 ІІД 8751. **9.** Теодорович Н. И. Историко-статистическое описание церквей и приходовъ Волынской Епархии.. Том II. Уъзды Ровенский, Острожский и Дубенский. Почаевъ, 1889. С.501–502. **10.** Ричков П., Михайлишин О., Смолінська О. **Дерев'яні церкви Рівненської області: архітектурна спадщина** : іл. кат. / Нац ун-т вод. госп-ва та природокористування ; ред. П. А. Ричков. Рівне : Дятлик М. С., 2017. 160 с. **11.** Так було. Колоденка (автор – Олексій Бухало) // Суспільне Рівне, 2014. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HmvQP0h71E> (дата звернення: 20.01.2026). **12.** Митрополит Іларіон освятив новозбудований храм в Колоденці. 2023. Офіційний сайт Рівненської єпархії ПЦУ. URL: <http://www.rivne-cerkva.rv.ua/news/5419-kolodenka.html> (дата звернення: 08.01.2026). **13.** Трьохсвятительська церква (Лемеші). Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Трьохсвятительська_церква_\(Лемеші\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Трьохсвятительська_церква_(Лемеші)) (дата звернення: 12.01.2026).

REFERENCES:

1. Dunaievskiy Ye., Sleptsov O. Evoliutsiini protsesy ta suchasni napriamky rozvytku arkhitektury pravoslavnykh khramiv ta kompleksiv Ukrainy // Arkhitekturnyi visnyk KNUBA, No. 33, 2025. S. 53–78. URL: <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.33.53-78> (data zvernennia: 04.01.2026). **2.** Cherkes, B., Diachok, O., & Hernik, J. Theoretical studies of identity in the sacral architecture of Ukraine. Architectural Studies, 10(1), 2024. P. 58–68. doi: 10.56318/as/1.2024.58. **3.** Hnidets R.B. Natsionalna identychnist arkhitektury ukrainskykh tserkov u tradytsii ta novatorstvi yikh vyrazhennia // Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Arkhitektura. 2015. No. 836. S. 168–175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2015_836_23. (data zvernennia: 04.01.2026). **4.** Hnidets R. Tradytsiia i novatorstvo arkhitektury ukrainskykh tserkov yak fenomen yii natsionalnoi identychnosti // Narodoznavchi zoshyty. 2016. No. 6. S. 1313–1319. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaZo_2016_6_9 (data zvernennia: 04.01.2026). **5.** Kryvoruchko Yu. Yakii buty arkhitekturi ukrainskoi tserkvy pislia tomosu. 2019. URL: <https://zbruc.eu/node/85965> (data

zvernennia: 04.01.2026). **6.** Bilous P.K. Osoblyvosti proiektuvannia suchasnykh pravoslavnykh khramiv Cherkashchyny // Prostorovyi rozvytok: Naukovyi zbirnyk / Holovn. red. O. Shkuratov. K., KNUBA, 2025. Vyp. 13. S. 3–14. **7.** Istoriia sela Kolodenka / Kornynska silska rada, Rivnenskyi raion, Rivnenska oblast. Ofitsiinyi sait. URL: <https://kornyn-gromada.gov.ua/istorichna-dovidka-21-32-33-10-03-2019/> (data zvernennia: 04.01.2026). **8.** Pereverzev N.V. Spravochnaia knyha o prykhodakh y monastyriakh Volynskoi eparkhyy. Zhytomyr, 1914. 446 s. RKM 14268 IIID 8751. **9.** Teodorovych N. Y. Ystoryko-statystycheskoe opysanye tserkvei y prykhodov Volynskoi Eparkhyy.. Tom II. Uezdy Rovenskyi, Ostrozhsykyi y Dubenskyi. Pochaev, 1889. S. 501-502. **10.** Rychkov P., Mykhailyshyn O., Smolinska O. Dereviani tserkvy Rivnenskoii oblasti: arkhitekturna spadshchyna : il. kat. / Nats un-t vod. hosp-va ta pryrodokorystuvannia ; red. P. A. Rychkov. Rivne : Diatlyk M. S., 2017. 160 s. **11.** Tak bulo. Kolodenka (avtor – Oleksii Bukhalo) // Suspilne Rivne, 2014. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HmvQPOh71E> (data zvernennia: 20.01.2026). **12.** Mytropolyt Ilarion osviatyv novozbudovanyi khram v Kolodentsi. 2023. Ofitsiinyi sait Rivnenskoii yeparkhii PTSU. URL: <http://www.rivne-cerkva.rv.ua/news/5419-kolodenka.html> (data zvernennia: 08.01.2026). **13.** Trokhsviatytelska tserkva (Lemeshi). Vikipediia: vilna entsyklopediia. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Трѡхсвятительська_церква_\(Лемеші\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Трѡхсвятительська_церква_(Лемеші)) (data zvernennia: 12.01.2026).

Smolinska O. E. ^[1; ORCID ID: 0009-0002-1089-7985],

Candidate of Architecture (Ph.D.), Associate Professor,

Feniuk P.V. ^[1; ORCID ID:],

PhD student,

TRADITION AND MODERNITY OF CHURCH BUILDING IN RIVNE REGION: ARCHITECTURE OF ST. GEORGE'S CHURCH IN KOLODENKA

The article examines the evolution of sacral architecture through the architectural complex of St. George's church in the village of Kolodenka, Rivne region, which unites two religious buildings from different historical periods – a wooden church dating to 1788 and a newly constructed masonry church completed in 2023, both located within the same area. Such spatial and temporal coexistence creates

unique conditions for a direct comparative analysis of the transformation of architectural principles in sacral construction.

The study briefly outlines the historical development of the village of Kolodenka and the preconditions for the emergence of the first church, reflecting broader tendencies in the development of sacral architecture in Volyn at the end of the eighteenth century. Special attention is paid to the analysis of the planning characteristics and volumetric and spatial composition of the wooden church and the free-standing bell tower, which is a characteristic feature of the folk tradition of Volyn wooden church architecture and indicates the established spatial organization of the sacred complex.

Considerable attention is devoted to investigating the preconditions, conceptual foundations, and design process of the new masonry church, based on primary accounts, including testimonies of the parish rector. The study identifies the ideological prototype underlying the design, in which the traditions of Ukrainian Cossack Baroque. The church interpreted and rethought within a contemporary architectural context. The authors analyze the planning structure and volumetric-spatial composition of the new building with particular focus on its scale, silhouette and compositional role within the established sacral environment.

The results of the research reveal both continuity and transformation in the architectural principles of church construction, manifested in the synthesis of traditional form-making approaches with contemporary interpretations. The examined complex considered a unique example of the direct juxtaposition of temples from different historical periods within a single spatial environment, enabling the tracing of the development of Ukrainian sacral architecture over a period of more than two centuries and the identification of its principal evolutionary tendencies.

***Keywords:* architecture, Rivne region, modern style, church building.**

Отримано: 24 січня 2026 року

Прорецензовано: 25 лютого 2026 року

Прийнято до друку: 27 березня 2026 року

© 2026 [Smolinska O. E., Feniuk P.V.]. Licensee [NUWEE]. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY-NC) license (creativecommons.org).